

INFORME FINAL DEL PROJECTE D'INNOVACIÓ DOCENT 'L'AULA INVERTIDA AL GRAU D'ESTUDIS ANGELOSOS' (2017PID-UB/021)

Coordinadors: Clara Escoda i Enric Monforte

Departament: Llengües i Literatures Modernes i d'Estudis Anglesos

Facultat: Filologia i Comunicació

Correu electrònic: clescodag@ub.edu; Enric.Monforte@ub.edu

Participants: Elisabeth Massana, M. Isabel Seguro, Marta Tirado

Tant els coordinadors com els participants en el projecte formem part del grup d'innovació docent consolidat (GIDC) "INDAGAnglès: Innovació Docent i la seva Avaluació al Grau d'Estudis Anglesos", coordinat per Martin Renes (GINDOC-UB/153).

Aquest informe final explica el desenvolupament del Projecte d'Innovació Docent 'L'aula invertida al Grau d'Estudis Anglesos' (2017PID-UB/021), que s'ha dut a terme al llarg dels cursos 2017-2018 i 2018-2019 en el si del Departament de Llengües i Literatures Modernes i d'Estudis Anglesos, i concretament en l'àrea d'Estudis Anglesos.

1. Descripció dels objectius del projecte

La innovació ha consistit en el disseny i aplicació de recursos d'aula invertida en el marc de les assignatures obligatòries d'estudis teatrals del Grau d'Estudis Anglesos, i més concretament en l'estratègia l'aprenentatge basat en equips ('project-based learning' o 'team-based learning').

Els **objectius inicials** relacionats amb la millora dels aprenentatges de l'alumnat implicat han estat els següents:

- (a) Canviar la distribució tradicional de rols a l'aula.
- (b) Fer de l'aula un fòrum de discussió, aprenentatge i posada en pràctica de conceptes.
- (c) Desenvolupar les habilitats de raonament i anàlisi dels estudiants, millorant així la quantitat i qualitat de la participació a classe.
- (d) Desenvolupar la capacitat dels alumnes per treballar de forma autònoma i en equip dins i fora de l'aula.
- (e) Fomentar el compromís i la responsabilitat dels alumnes respecte el propi procés d'aprenentatge.

(f) Desenvolupar la capacitat dels estudiants per dur a terme recerca de forma autònoma i en equip.

Les **línies d'innovació** amb les que es poden vincular els objectius són les següents:

Competències transversals

Aula invertida

Aprenentatge basat en equips

Aprenentatge autònom

2. Context d'aplicació

Assignatures implicades: El teatre de Shakespeare i Teatre contemporani en anglès.

Ensenyament: Estudis Anglesos.

Implicació del centre: No.

Vinculació amb l'ensenyament: Les assignatures El teatre de Shakespeare i Teatre contemporani en anglès són assignatures obligatòries de 3r curs del Grau d'Estudis Anglesos.

L'aplicació s'ha desenvolupat al llarg dels cursos 2017-2018 i 2018-2019, de la següent manera:

Curs 2017-2018

El teatre de Shakespeare, grups G1, G2 i G3.

Teatre contemporani en anglès, grup G2.

Curs 2018-2019

El teatre de Shakespeare, grups G1, G2 i G3.

Teatre contemporani en anglès, grups G1 i G2.

En general, els grups han estat extensos, amb més de 60 estudiants matriculats, majoritàriament del Grau d'Estudis Anglesos, encara que també del Grau de Llengües i Literatures Modernes i, en el cas d'El teatre de Shakespeare, del Grau de Filologia Catalana.

3. Accions desenvolupades

L'aplicació s'ha fet en dues parts. En primer lloc, una primera fase de posada en pràctica dels materials creats al llarg del primer any del projecte (curs 2017-2018), seguida d'una segona aplicació definitiva després de revisar-ne alguns aspectes al llarg del segon any (curs 2018-2019).

Per a l'assignatura **El teatre de Shakespeare** s'han creat els següents materials:

- Tres qüestionaris introductoris corresponents a les fonts primàries estudiades (*Hamlet*; *Othello*; *King Lear*), atesa la complexitat de les obres.

- Sis qüestionaris corresponents als diferents blocs temàtics de l'assignatura (Shakespeare and Early Modern Theatre; Shakespeare and his Contexts; Approaching Shakespeare Now; *Hamlet*; *Othello*; *King Lear*).
- Elaboració d'una rúbrica per a l'avaluació de l'aplicació de l'estratègia emprada (aprenentatge basat en equips).
- Elaboració d'una pauta d'autoavaluació dels estudiants per a l'anàlisi del procés d'aplicació de l'estratègia emprada.

Existeix una petita variació en relació a la proposta inicial, ja que en principi havíem parlat de crear qüestionaris sobre les fonts secundàries obligatòries utilitzades per a cada text. Finalment, hem optat per incloure les referències a aquestes fonts dins dels qüestionaris corresponents als diferents blocs temàtics de l'assignatura.

Per a l'assignatura **Teatre contemporani en anglès**, s'han creat els següents materials:

- Cinc qüestionaris corresponents als diferents blocs temàtics de l'assignatura (Contemporary Paradigms: Radical Drama/Postdramatic Theatre; Samuel Beckett's *Waiting for Godot*; Harold Pinter's *The Homecoming*; Caryl Churchill's *Top Girls*; Sarah Kane's *Blasted*).
- Elaboració d'una rúbrica per a l'avaluació de l'aplicació de l'estratègia emprada (aprenentatge basat en equips).
- Elaboració d'una pauta d'autoavaluació dels estudiants per a l'anàlisi del procés d'aplicació de l'estratègia emprada en cada cas.

Existeix una certa variació en relació a la proposta inicial, ja que en principi havíem parlat de crear dotze qüestionaris sobre les fonts primàries, les fonts secundàries obligatòries utilitzades per a cada text, sobre una introducció teòrica a l'assignatura i sobre els diferents contextos històrics, culturals i teatrals del segle XX. Finalment, hem optat per repensar el nombre de qüestionaris i reagrupar-los. D'aquesta manera, hem creat un qüestionari inicial sobre els paradigmes teatrals del segle XX, seguit de quatre qüestionaris que contenen preguntes sobre cadascuna de les fonts primàries, les fonts secundàries i els contextos corresponents.

Paral·lelament, hem tingut la sort d'aconseguir un ajut per **formació especialitzada** de 600 euros, que es van utilitzar en la seva integritat en el curs de formació i assessorament del professorat '**Classe inversa: estratègies, eines i observació i pràctica reflexiva**', impartit per **Gabriel Hervás Nicolás**, professor al Grau de Pedagogia i al Grau de Mestres de Primària de la Facultat d'Educació, i assessor i formador en metodologies i estratègies innovadores. El curs, reconegut pel RIMDA i per l'ICE, va tenir una durada de 10 hores i va tenir lloc a la Facultat de Filologia i telemàticament els dies 9, 13 i 20 de novembre de 2018. A banda dels membres del grup, hi va participar també professorat de l'àrea d'Estudis Anglesos del Departament de Llengües i Literatures Modernes i d'Estudis Anglesos.

El curs es va dividir en tres parts: una primera de formació teòrica en aula invertida, una segona d'assessorament per preparar una sessió de classe impartida per Clara Escoda i Enric Monforte que apliqués aquesta metodologia, i una observació d'aquesta sessió al curs El teatre de Shakespeare. A aquesta observació la va seguir una retroacció amb el formador, que va tenir lloc el mateix dia just després de la classe, també amb l'assistència dels membres del grup i de professorat de l'àrea d'Estudis Anglesos del Departament de Llengües i Literatures Modernes i d'Estudis Anglesos.

4. Resultats assolits (amb dades quantificables)

Indicadors d'avaluació i procediment proposat per a la seva aplicació

En el cas d'El teatre de Shakespeare, es va decidir que les estratègies d'aula invertida aplicades a l'aula tindrien un pes d'un 25% de la nota final del curs, corresponents a cinc activitats desenvolupades a l'aula, centrades en l'aprenentatge basat en equips. Aquest tant per cent es va aplicar el curs 2017-2018, però va ser modificat el curs següent, 2018-2019, quan, per qüestions de diversificació de les activitats avaluadores, va passar a ser d'un 15%, amb tres activitats desenvolupades a l'aula.

En el cas de Teatre contemporani en anglès, es va decidir que les estratègies tindrien un pes d'un 25% de la nota final del curs, corresponents a cinc activitats desenvolupades a l'aula, centrades també en l'aprenentatge basat en equips.

En ambdós casos, les activitats van ser avaluades de manera continuada al llarg del curs, i els docents van anar recollint-ne mostres específiques. Als alumnes se'ls informava prèviament del dia en que l'activitat d'aula invertida tindria lloc i de les lectures que caldria preparar per aleshores. El dia de l'activitat se'ls demanava que, treballant en petits grups, responguessin per escrit a algunes de les preguntes incloses dins dels diferents qüestionaris. Al final de la sessió, es posaven en comú les diferents respostes entre els grups i el docent i s'establien unes conclusions. A la següent sessió, els professors retornaven els qüestionaris als alumnes amb comentaris escrits i una qualificació que tenia un pes total d'un 5%. Aquesta classe també es dedicava a aprofundir en les preguntes que havien generat més dificultat entre els grups.

Existeix una certa variació en relació a la proposta inicial, ja que en principi havíem parlat de crear indicadors per altres estratègies d'aula invertida que volíem treballar (instrucció entre pares i ensenyament a temps). Al anar desenvolupant el projecte, i també arran de la formació rebuda, vàrem optar per simplificar-ho i concentrar-nos en l'activitat que treballàvem d'una manera més natural a classe: l'aprenentatge en equips.

Instruments d'avaluació proposats per l'observació dels indicadors establerts

- Rúbrica per a l'avaluació de l'aplicació de l'estratègia emprada d'aprenentatge basat en equips, la qual es facilita als alumnes el primer dia de classe i que els docents utilitzen per avaluar la producció escrita a partir dels qüestionaris.

- Pauta d'autoavaluació dels estudiants per a l'anàlisi del procés d'aplicació de l'estratègia emprada, la qual es demana als estudiants que completin l'últim dia de curs i que forma part de l'avaluació formativa del curs.

Resultats i interpretació

Els resultats han estat els següents:

Curs 2017-2018

El teatre de Shakespeare

Grup G1

Total alumnes: 71 (4 d'avaluació única).

Notes dels qüestionaris: NP: 3. Suspens: 4. Aprovat: 23. Notable: 33. Excel·lent: 5.

Notes finals del curs: NP: 6. Suspens: 6. Aprovat: 17. Notable: 32. Excel·lent: 9. MH: 1.

Grup G2

Total alumnes: 59 (4 d'avaluació única).

Notes dels qüestionaris: NP: 0. Suspens: 8. Aprovat: 19. Notable: 20. Excel·lent: 8.

Notes finals del curs: NP: 3. Suspens: 8. Aprovat: 18. Notable: 20. Excel·lent: 8. MH: 2.

Grup G3

Total alumnes: 58 (2 d'avaluació única).

Notes dels qüestionaris: NP: 13. Suspens: 2. Aprovat: 13. Notable: 15. Excel·lent: 15.

Notes finals del curs: NP: 7. Suspens: 5. Aprovat: 16. Notable: 20. Excel·lent: 9. MH: 1.

Teatre contemporani en anglès

Grup G2

Total alumnes: 61 (6 d'avaluació única).

Notes dels qüestionaris: NP: 5. Suspens: 6. Aprovat: 16. Notable: 28. Excel·lent: 0.

Notes finals del curs: NP: 3. Suspens: 5. Aprovat: 22. Notable: 21. Excel·lent: 10. MH: 0.

Curs 2018-2019

El teatre de Shakespeare

Grup G1

Total alumnes: 56 (7 d'avaluació única).

Notes dels qüestionaris: NP: 0. Suspens: 8. Aprovat: 4. Notable: 35. Excel·lent: 2.

Notes finals del curs: NP: 2. Suspens: 5. Aprovat: 15. Notable: 21. Excel·lent: 13. MH: 0.

Grup G2

Total alumnes: 35 (3 d'avaluació única).

Notes dels qüestionaris: NP: 4. Suspens: 0. Aprovat: 8. Notable: 13. Excel·lent: 7.

Notes finals del curs: NP: 2. Suspens: 2. Aprovat: 12. Notable: 14. Excel·lent: 3. MH: 2.

Grup G3

Total alumnes: 53 (9 d'avaluació única).

Notes dels qüestionaris: NP: 16. Suspens: 0. Aprovat: 3. Notable: 4. Excel·lent: 21.

Notes finals del curs: NP: 12. Suspens: 3. Aprovat: 19. Notable: 13. Excel·lent: 4. MH: 2.

Teatre contemporani en anglès

Grup G1

Total alumnes: 54 (4 d'avaluació única).

Notes dels qüestionaris: NP: 2. Suspens: 4. Aprovat: 11. Notable: 30. Excel·lent: 3.

Notes finals del curs: NP: 5. Suspens: 5. Aprovat: 13. Notable: 20. Excel·lent: 9. MH: 2.

Grup G2

Total alumnes: 51 (4 d'avaluació única).

Notes dels qüestionaris: NP: 2. Suspens: 2. Aprovat: 18. Notable: 20. Excel·lent: 5.

Notes finals del curs: NP: 1. Suspens: 0. Aprovat: 23. Notable: 19. Excel·lent: 6. MH: 2.

Interpretació de resultats

Tenint en compte els resultats dels qüestionaris als diferents grups de les dues assignatures, s'observa que, en general, el nombre d'estudiants que mostra interès en els mateixos, així com el rendiment que n'obtenen, augmenta de manera clara al llarg del curs. Això es tradueix principalment en un augment significatiu del nombre de Notables i un augment remarcable del nombre d'Excel·lents. Així, en el cas per exemple de Teatre contemporani en anglès, s'observa que el nombre d'estudiants que van obtenir Notable en el grup G2 el curs 2017-2018 va ser de 28, i aquest nombre es va incrementar a 30 en el grup G1 el curs 2018-2019. També, en el cas d'El teatre de Shakespeare, mentre que a l'any 2017-2018 en els grups G2 i G3 hi ha 8 i 15 Excel·lents respectivament, l'any 2018-2019 ens en trobem amb 7 i 21 respectivament. En aquest cas, també es podria parlar d'una lleugera millora dels resultats d'un curs a l'altre.

Paral·lelament a l'increment de Notables i Excel·lents, s'observa que el nombre de No Presentats i Suspensos va baixant al llarg dels cursos, a mida que tant el professorat com l'alumnat es va familiaritzant amb les estratègies d'aula invertida i que el professorat les va perfeccionant. Així, veiem que al grup G1 d'El teatre de Shakespeare (2017-2018) hi ha encara 6 No Presentats i 6 Suspensos, mentre que al grup G1 d'El teatre de Shakespeare (2018-2019) ens trobem ja només amb 2 No Presentats i 5 Suspensos, i al G2 de Teatre contemporani en anglès (2018-2019) ens trobem tan sols amb 1 No Presentat, i no hi ha cap Suspens. Pel que fa al nombre d'Aprovats, s'observa que generalment es manté constant en una forquilla entre 15 i 20 per grup, amb una excepció a la baixa (grup G2 d'El teatre de Shakespeare (2018-2019),

amb 12 Aprovats) i dues excepcions a l'alta (grup G2 de Teatre contemporani en anglès (2017-2018), amb 22 Aprovats, i grup G2 de la mateixa assignatura (2018-2019), amb 23).

Al mateix temps, hi ha hagut algunes excepcions a aquests resultats. Així, en el cas del grup G3 d'El teatre de Shakespeare (2017-2018) s'observa que hi ha 15 Excel·lents a les tasques d'aula invertida, però això no es tradueix en un augment d'aquestes qualificacions a les notes finals, on hi va haver només 10 Excel·lents i una M.H. Això pot ser degut al fet que estudiants que havien tret molt bona nota en aquests qüestionaris grupals i de discussió després van experimentar més dificultats a l'hora de fer les altres tasques d'avaluació –escriptura d'assajos–, els quals puntuen més, i on han de demostrar un control més avançat d'escriptura acadèmica.

Una altra excepció s'observa en el cas del grup G2 de Teatre contemporani en anglès (2017-2018), on es va produir el cas contrari a l'anteriorment esmentat. En aquest grup no hi consta cap Excel·lent en les tasques d'aula invertida, malgrat que el número de Notables és molt elevat (28). En aquest cas, en el resultat final del curs s'observa que finalment 10 alumnes van obtenir la qualificació d'Excel·lent, clarament resultant de la resta d'activitats avaluadores.

En el cas del grup G1 d'El teatre de Shakespeare (2018-2019) es repeteix l'esmentat anteriorment quant al descens d'Excel·lents (2), i el contrast amb els 13 alumnes que van obtenir aquesta qualificació a la nota final de l'assignatura. D'altra banda, en el grup G3 del mateix any acadèmic s'observa un increment espectacular del nombre d'Excel·lents (21), que tampoc s'acaba de reflectir a la nota final de l'assignatura, on només un total de 6 estudiants van aconseguir aquesta qualificació. Això podria indicar que, si bé l'alumnat disposa de temps al llarg del curs per anar treballant i comprenent millor les lectures obligatòries en què es basen els qüestionaris, i per perfeccionar les habilitats de discussió i debat entre iguals, sovint això no es reflecteix a la nota global perquè la resta d'activitats d'avaluació – escriptura d'assajos – encara els suposen un repte important, i molts d'ells encara no han adquirit un domini excel·lent de l'escriptura acadèmica.

En qualsevol cas, tot el que s'ha observat aquí indica que l'alumnat se sent motivat per aquestes tasques d'aula invertida i aprèn a treure'n el màxim rendiment, perfeccionant les estratègies de treball en grup i expressió escrita. Les dades recollides indiquen que les tasques d'aula invertida són ben rebudes per part dels estudiants i que aquests se senten progressivament més implicats amb aquest tipus de activitats. Pel que fa al contrast en alguns casos entre els resultats obtinguts en les activitats d'aula invertida i en la nota final de l'assignatura, aquest és un aspecte sobre el qual caldria reflexionar, però que potser indica que caldria una revisió de la resta d'activitats d'avaluació.

5. Transferibilitat dels resultats

Es preveu la publicació dels materials creats a les col·leccions OMADO o INNOVADOC amb els següents títols: 'The Flipped Classroom in the English Studies Degree: Shakespeare's Theatre' i 'The Flipped Classroom in the English Studies Degree: Contemporary Theatre in English'.

Els resultats d'aquest projecte d'innovació docent també han estat presentats en el si del grup d'innovació docent consolidat 'INDAGAnglès: Innovació Docent i la seva Avaluació al Grau d'Estudis Anglesos', coordinat per Martin Renes (GINDOC-UB/153).

Es contempla la possibilitat de presentar l'actuació i els resultats obtinguts en algun congrés d'innovació docent universitària.

Finalment, els membres del grup també estem aplicant aquesta metodologia a d'altres assignatures que impartim en el Grau d'Estudis Anglesos.

6. Valoració de l'experiència

- Estem satisfets dels resultats del projecte.

- L'èmfasi en l'aula invertida, malgrat que encara a un nivell temptatiu, ha motivat els estudiants. El treball en grup sempre ha estat ben rebut i hem notat un increment en la quantitat i, sobretot, la qualitat de les intervencions tant orals com escrites dels estudiants. En aquest sentit, els alumnes han demanat que s'augmenti el temps dedicat a aquesta metodologia, i fins i tot alguns han suggerit que es doni més pes a aquest tipus d'activitats dins l'avaluació del curs sencer. En general, els alumnes estan clarament satisfets amb aquestes tasques, ja que els donen la possibilitat d'interaccionar entre ells i posar opinions en comú. D'altra banda, hi ha un nombre reduït d'estudiants que han demanat la possibilitat de fer les tasques a casa de manera individual, però pensem que això estaria en contradicció amb els principis d'aquesta metodologia.

- L'aplicació de l'estratègia també ha provocat que l'assistència a classe sigui més regular i ha incentivat la lectura dels materials (tant les fonts primàries com secundàries) fora de l'aula. S'han doncs acomplert els objectius de la segona funció de l'avaluació (a part de l'acreditativa i la formativa), és a dir, la formadora, donat que els estudiants s'han mostrat compromesos amb el propi procés d'aprenentatge.

- El nombre i característiques de les tasques dissenyades ha estat sostenible i hem pogut donar retorn/feedback en totes les tasques, seguint un ritme adequat tant pels estudiants com pels professors, sense sobrecarregar els estudiants amb activitats.

- Volem constatar el gran ajut rebut amb la formació sobre aula invertida a càrrec del professor Hervás. El curs ens va proporcionar eines molt valuoses per al plantejament i aplicació d'aquesta metodologia a l'aula i per l'elaboració dels materials, així com seguretat a l'hora de posar-la en pràctica.

- En conclusió, pensem que s'han complert els objectius inicials del projecte (veure punt 1). Pel que fa a la distribució tradicional de rols a l'aula, els alumnes mostren menys dependència de la figura del professor i se senten més motivats per fer aportacions orals significatives. Creiem que això és degut a que se'ls facilita un espai més clar per fer-ho, així com la possibilitat

de debatre qüestions interpretatives en grup. L'alumne acaba sent més conscient del propi procés d'aprenentatge.

Principals dificultats i línies de millora

- En alguns casos, hi ha hagut una certa reticència a fer els exercicis abans d'haver parlat dels temes a classe, però s'ha anat venent de manera gradual.
- Hem observat que l'assistència a classe tendeix a augmentar quan es fa una activitat d'aula invertida. Tot i que això mostra un interès en l'activitat, caldria pensar estratègies perquè l'assistència fos més constant al llarg del curs.
- Una altra qüestió a considerar és que, a l'hora de fer les tasques en grup a classe, cal estar atent a que no treballi més un sector del grup que un altre. Això s'ha d'evitar i cal explicitar-ho molt clarament al principi de cada tasca. De vegades, això és degut a que no es posen d'acord en una resposta específica. En aquest sentit, es podria proposar als estudiants que, si hi ha divergències entre ells a l'hora de contestar les preguntes, poden distingir-ho utilitzant colors diferents en la resposta. De la mateixa manera, quan es fa la retroalimentació final amb el grup o grup classe i professor, es pot suggerir que marquin tot allò que afegixen i que no havien escrit en la seva resposta inicial amb un color diferent.
- Tal com hem esmentat abans, en alguns casos es detecta un cert contrast entre els resultats obtinguts en les activitats d'aula invertida i en la nota final de l'assignatura, aquest és un aspecte sobre el qual caldria reflexionar, però que potser indica que caldria una revisió de la resta d'activitats d'avaluació. Per exemple, es podria fer més èmfasi a classe en revisar qüestions d'escriptura acadèmica, o fins i tot, en un futur, diversificar i/o incorporar més activitats d'escriptura perquè adquireixin més destresa en aquest àmbit.

Transferibilitat de l'experiència

Les estratègies desenvolupades en el projecte podrien aplicar-se a les assignatures obligatòries o optatives de literatura del Grau d'Estudis Anglesos, o en d'altres assignatures de literatura de la Facultat de Filologia i Comunicació, obligatòries o optatives. En aquest sentit, i tal com esmentem en el punt 5, hem fet accessibles els materials creats a través de la seva publicació a la col·lecció OMADO.